

BARNEOMBUDET

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)
Postboks 2233
3103 TØNSBERG

Vår ref:
20/00429-13

Saksbehandler:
Elin Saga Kjørholt

Dato:
12. juni 2020

Barneombudets innspill til koordineringsgruppen basert på 4. rapport

Barneombudet takker for muligheten til å gi innspill til koordineringsgruppens arbeid.

Overordnede kommentarer

Barneombudet er glade for å se at vår etterlysning av vurderinger av konsekvensene for barns rettigheter er fulgt opp. Vi ser nå tydelige vurderinger av barns rettigheter.

Koordineringsgruppens fjerde rapport gir et viktig kunnskapsgrunnlag for vurderingen av tiltak rettet mot sårbare barn og unge. Det er bra at koordineringsgruppen er så tydelig på at den er sterkt kritisk til en for streng smittevernpraksis på bekostning av tilbudet til barn og unge.

Barneombudet er bekymret for at det fortsatt er store forskjeller mellom tjenestene, og rapport 4 tyder på at det fortsatt er et stykke igjen til normalisering. Vi er særlig bekymret for kapasiteten og kvaliteten i skolehelsetjenesten og helsestasjonen, og at tilbudet til barn med funksjonsnedsettelse er for dårlig kartlagt.

I neste rapport ber vi om at situasjonen for barn med funksjonsnedsettelse belyses nærmere, og at det foreslås flere tiltak for å kompensere for de negative konsekvensene koronakrisen har hatt for oppfyllelsen av rettighetene til sårbare barn og unge.

Vi har etterlyst tiltak rettet mot barn med innvandrerbakgrunn, dette er i liten grad fulgt opp av koordineringsgruppen. Det må også skilles mellom ulike grupper av innvandrerbarn. I neste rapport bør dette følges opp som et eget tema.

Innspill fordelt på tema:

Barnevern

Barneombudet er bekymret for at tallene i rapporten viser store reduksjoner i antall vedtak av ulik art. Vi ønsker at koordineringsgruppen fremover søker informasjon om årsaker til dette, når barneverntjenestene melder å ha tilnærmet normal drift, og eventuelt hva må gjøres fra myndighetenes side for å bedre situasjonen.

Kommunale helsetjenester

Barneombudet er bekymret for at det går for tregt å få kommunale helsetjenester tilbake til normal drift. Dette innebærer at kommunene ikke følger opp sine lovpålagte plikter overfor barn og unge, noe vi mener ikke er akseptabelt.

Vi mener også at svarprosenten er urovekkende lav og ikke nødvendigvis gir et godt grunnlag for å vurdere situasjonen.

Kun 1-4 prosent av kommunale helsetjenester melder om økt tilgjengelighet sammenliknet med forrige undersøkelse. Det er lenge siden signalene fra sentralt hold om å gå tilbake til tilnærmet normal drift. I rapporten står det et Helsedirektoratet skal intensivere sitt arbeid med informasjon ut i systemet. Fremover er det viktig å få avklart hva dette innebærer, og om det har ønsket effekt.

Mellom 32-43 prosent av de spurte skolehelsetjenestene oppgir å ha identifisert barn med behov for hjelp, som ikke får det. Dette er alvorlig. Barneombudet ønsker at koordineringsgruppen fremskaffer informasjon om hva dette dreier seg om – hvilke utfordringer har barna, hvilke tjenester er det som ikke kan hjelpe, og hva kan eventuelt gjøres fra myndighetenes side for å bedre situasjonen.

Psykisk helsevern for barn og unge

Det er stor nedgang i døgninnleggelse (45 prosent), relativt stor nedgang i polikliniske konsultasjoner (10-25 prosent) og betydelig færre henvisinger siden 12. mars.

Barneombudet er bekymret for at man kan forvente et stort etterslep i behovet for hjelp og ønsker at koordineringsgruppa kartlegger hvilke planer som foreligger for å håndtere dette. Det gjelder både praktisk for tjenestene og behov for tilleggsbevilgninger.

Barn utsatt for vold og overgrep

Barneombudet er fortsatt bekymret for at antallet saker har gått kraftig ned, for eksempel bekymringsmeldinger til barnevernet, anmeldelser til politiet og brukere på kritesentrene. Vi ber om at koordineringsgruppen følger nøye med på situasjonen og forsøker å kartlegge ytterligere hva som er bakgrunnen for dette, og hva myndighetene kan gjøre for å endre situasjonen slik at flere ber om hjelp.

Barneombudet mener også her at det er behov for å kartlegge hvordan et etterslep i behovet for hjelp fra tjenestene skal håndteres.

Barn med funksjonsnedsettelse

Barneombudet er bekymret for det samlede tilbudet til barn med funksjonsnedsettelse. Reduksjon av flere viktige tilbud på samme tid har gjort dem særlig utsatt. Vi kan ikke se at situasjonen til disse barna er tilstrekkelig kartlagt i rapporten. Det er ikke innhentet tall fra kommunale avlastningstjenester, og situasjonen i habiliteringstjenestene fremstår som uklar. Barneombudet stiller spørsmål om koordineringsgruppen vet i hvilken grad barna får oppfylt rettighetene sine per i dag.

Vi ber om at situasjonen for barna, og driften i de tjenestene som skal yte hjelp blir grundigere kartlagt og vurdert. Det bør søkes avklart om avlastningstilbudet i kommunene er tilbake i normal drift, eller om mange barn fortsatt ikke får habiliteringstilbudene sine.

Barnehage

Barnehagene har vært åpne en stund nå, men vi er bekymret for om det er barn som av ulike grunner fortsatt ikke er tilbake. I rapporten omtales det hvordan kommunene har fulgt opp de som ikke møter, men det er ikke informasjon om hvor mange som nå ikke har møtt. I tidligere rapporter er det pekt på at det var flere barn med innvandrerbakgrunn som ikke møtte opp flere steder. Det bør undersøkes hvordan status er nå, og om det eventuelt bør settes inn flere tiltak for å få barna tilbake i barnehagen.

Barneombudet forventer at barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp som ikke har fått hjelpen de har krav på ifølge vedtaket sitt, får tatt igjen dette så raskt som mulig. Koordineringsgruppen bør anbefale at vedtakene i mange tilfeller bør endres slik at dette kommer tydelig fram.

Skole

Barneombudet er glad for den tydelige vurderingen om at ikke alle elever får et fullverdig opplæringstilbud på skolen på undersøkelsestidspunktet. Det er bra at koordineringsgruppen understreker at den anser skoletilbudet som mangelfullt som arena for faglig og sosial utvikling, og noe som går spesielt utover sårbare grupper. Dette er konklusjoner som vi ber om at følges opp.

Etter de siste endringene i smittevern rådene går vi nå over i en ny fase for skole. Dette bør tiltakene bære preg av. Tiltak bør rettes mot å ta igjen manglende oppfølging av elevenes faglige og sosiale vansker, tapt læringsutbytte og forebygging av frafall.

Kartlegginger viser store forskjeller i kvaliteten på oppfølgingen og opplæringen elevene har fått både før og etter skoleåpningen. Barneombudet mener det er behov for kompensierende tiltak. Påpeking av sommerskole er fint, men det kan langt fra være det eneste. Vi er positiv til dette der det er mulig å få på plass, men dette vil være et frivillig tilbud for elevene og en for enkel løsning.

Barneombudet mener flere tiltak nå må være rettet mot neste skoleår og hvordan etterslepet skal tas igjen innenfor det skoleårets rammer. Intensiv opplæring bør drøftes som et virkemiddel. Det kan være flere elever som har behov for intensiv opplæring fordi de har «blitt hengende etter» i lesing, skriving og regning. Hva gjøres for å legge til rette for dette? Det vil koste i form av ekstra lærerressurser. Det er også mulig det er nødvendig med mer fleksibilitet i organiseringen av opplæringen.

For elever med vedtak om spesialundervisning og særskilt språkopplæring forventer vi at det går ut tydelige signaler om at opplæring de ikke har fått denne våren, som de skulle hatt ifølge vedtakene sine, skal gis neste skoleår. Her bør det sies tydelig at det bør gjøres nye vedtak hvor dette presiseres om nødvendig. Mangelfull oppfyllelse av vedtak bør ikke aksepteres.

Fritidstilbud

Barneombudet er bekymret for meldinger om at fritidstilbud er avlyst i sommer, noe også rapport 4 viser. Når skolene nå stenger vil det være enda større behov for andre arenaer som følger opp sårbare barn. Vi er bekymret for sosiale forskjeller og sårbare barn som trenger trygge voksenpersoner i ferien. Det er viktig å gi dem et sted å være, samt forutsigbarhet og struktur i hverdagen.

Det er positivt at fritidstilbud skal være et tema i rapport 5, og bra at det skal avholdes møte med frivillige organisasjoner. Vi vil gjerne delta i møtet med de frivillige organisasjonene.

Vi hører om store lokale forskjeller både i tilbudene fra frivillige organisasjoner og kommuner, og mener tilbudene lokalt må kartlegges. Vi er blant annet kjent med at flere av brukerorganisasjonene for barn med nedsatt funksjonsevne har avlyst sine sommerleirer. Her bør det også kartlegges om fritidsklubber er åpne og hvilket tilbud de gir ungdom slik at ungdom har et sted å være.

I neste rapport bør et tiltak være en tilskuddsordning eller liknende til de som trenger det for å opprettholde tilbud og sette inn nye tilbud rettet mot grupper av barn i sårbare situasjoner. Kommunene må også kunne søke om midler. Her er det nødvendig med prioritering av blant annet barn i lavinntektsfamilier og barn med nedsatt funksjonsevne.

Det må også sikres at smittevernrådene ikke er strengere enn nødvendig. Det er bra at rapporten anbefaler dette, men myndighetene må ta ansvar for å kommunisere dette ut for å ta bort frykt for smitte hos de frivillige ol. Det er viktig med tiltak for å trygge foreldre og frivillige.

Barn med innvandrerbakgrunn

Vi har tidligere etterlyst kartlegginger og tiltak rettet mot barn med innvandrerbakgrunn. Dette mener vi er mangelfullt i rapportene så langt, og at rapportering kun knyttet til IMDIs minoritetsrådgivere er for smalt. Barneombudet ber om et bredere perspektiv på dette i neste rapport.

Det er nødvendig med en kartlegging av om elever med vedtak om særskilt språkopplæring har fått dette. Dette har manglet i kartleggingene fra fylkesmennene på utdanningsområdet, og bør etterspørres. Vi er bekymret for at elever ikke har fått det de har rett til, og at mange har måtte følge fjernundervisning på et språk de ikke helt forstår. Det må drøftes kompenserte tiltak for disse elevene. Vi er også bekymret for hva som har skjedd med innføringstilbudene for de som har vedtak om det. Det bør særskilt drøftes tiltak rettet mot elever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring som har blitt hengende etter i ett eller flere fag fordi de er minoritetsspråklige og ikke har fått den nødvendige tilretteleggingen. Det bør kreves særskilt oppfølging fra skolene for å ta igjen tapt læringsutbytte og forebygge frafall.

Barn med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i statistikk over lavinntektsfamilier, og vi mener det er behov for å vurdere særskilt de negative konsekvensene koronakrisen kan ha hatt for denne gruppen. Trangboddhet og tilgang til digitale hjelpemidler kan ha hatt betydning for skolearbeidet, og det bør drøftes mulige tiltak.

Tverrfaglig samarbeid

Barneombudet er positive til at tverrfaglighet er en del av kartleggingene i rapport 4. Her ser vi at det er forskjeller i det som rapporteres. Dette må også følges opp slik at tjenestene har kapasitet til å samarbeide og at de tar igjen etterslepet i hjelpen til barn som har behov for det.

Vennlig hilsen

Inga Bejer Engh
barneombud

Elin Saga Kjørholt
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur